

Vastaus valtuustoaloitteeseen soveltavan liikunnan toimintavälineiden hankkimisesta

KHAL 12.04.2021 § 113

Kunnanvaltuuston kokouksessa 24.2.2021 Huhtala Anita jätti 33 valtuutetun ja varavaltuutetun allekirjoittaman aloitteen "soveltavan liikunnan toimintavälineiden hankkimisesta".

Kunnanvaltuusto lähetti valtuustoaloitteen kunnanhallituksen valmisteltavaksi.

Lisätietoja: hallintojohtaja Riina Kivistö, puh. 040 133 7485

Kunnanjohtajan ehdotus **Kunnanhallitus** päättää lähettää valtuustoaloitteen sivistyksen palvelualueelle valmisteltavaksi.

Päätös **Kunnanhallitus** hyväksyi yksimielisesti päätösehdotuksen.

Tiedoksi sivistysjohtaja
yhteisöpalvelupäällikkö

Sivistyslautakunta 15.12.2022 § 123
87/12.04.00/2021

Lempäälän kunta on Unicefin Lapsiystävällinen kunta -mallin yhteistyökumppanina sitoutunut aktiiviseen kehittämistyöhön lasten oikeuksien edistämiseksi. Lasten oikeuksista puhuttaessa tulee muistaa myös vammaisten lasten oikeudet, joiden perustana ovat YK:n lapsen oikeuksien sopimus sekä YK:n vammaissopimus.

Vammaisen lapsen oikeus on ensisijaisesti olla lapsi, jolla on ikätovereidensa kanssa tasavertainen mahdollisuus mm. kaverisuhteisiin, koulunkäyntiin ja vapaa-ajan harrastuksiin. Kunta voi lisätä mahdollisuuksia tasavertaiseen osallistumiseen hankkimalla soveltavan liikunnan toimintavälineitä.

Toimintavälineet edistävät vaikeasti vammaisten lasten, mutta myös aikuisten mahdollisuuksia harrastaa ja osallistua kaikille yhteiseen toimintaan, sillä ne mahdollistavat esimerkiksi luonnossa liikkumisen, pyöräilyn ja talviliikunnan.

Soveltavan liikunnan toimintavälineistä on hyötyä myös ikäihmisille, sillä ne tukevat toimintakyvyn säilymistä. Soveltavan liikunnan toimintavälineillä on monenlaista hyötyä kuntalaisten näkökulmasta. Ne mahdollistavat:

- koululaisten yhdenvertaisen osallistumisen koululiikuntaan, retkiin ja liikuntapäiviin
- lasten yhdenvertaisen osallistumisen varhaiskasvatusyksiköiden toimintaan
- lapsiperheiden vapaa-ajan viettämisen liikkumisen ja retkeilyn parissa, mikä tukee perheiden jaksamista
- luonnossa liikkumisen ja harrastamisen kaiken ikäisille kuntalaisille vammasta huolimatta

Toimintavälineiden hankinnasta on positiivisia kokemuksia esimerkiksi Turun ja Oulun kaupungeissa, joista löytyy laaja valikoima soveltavan liikunnan toimintavälineitä, kuten tandempyöriä, kolmirattaisia pyöriä, maastorattaita ja luistelukelkkoja. Kaupunkien kokemuksen mukaan toimintavälineiden

lainaaminen lisää kuntalaisten harrastusmahdollisuuksia, edistää hyvinvointia ja tuo siten myös taloudellisia säästöjä.

Lempäälä on hankkinut Liikkuva Lempäälä -hankkeen kautta lainattavia liikuntavälineitä, kuten retkiluistimia ja lumikenkiä kirjastoon. Kuntalaisten yhdenvertaisuuden näkökulmasta olisi toivottavaa, että myös soveltavan liikunnan toimintavälineitä tarvitsevilla kuntalaisilla olisi mahdollisuus lainata kunnan hankkimia liikuntavälineitä. Me allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että Lempäälän kunta

- Selvittää toimintavälineiden tarvetta yhdessä eri hallinnonalojen, vammaisneuvoston, yhdistysten sekä apu- ja toimintavälineitä tarvitsevien kuntalaisten kanssa.
- Kartoittaa mahdollisia yhteistyökumppaneita toimintavälineiden hankkimiseen.
- Hankkii käyttäjien tarpeiden ja toiveiden mukaisia toimintavälineitä.
- Huolehtii, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua koulun ja varhaiskasvatustyksiköiden toimintaan yhdenvertaisesti muiden lasten kanssa.
-

Aloitteen valmisteli Lempäälän Vihreä valtuustoryhmä Lempäälässä 24.2.2021

Allekirjoitukset: 1. Huhtala Anita 2. Hakala Heikki 3. Söderström Päivi 4. Hämäläinen Totti 5. Haapajoki Henri 6. Wesslin Tiina 7. Rossi Tarja 8. Ojala Carita 9. Nurmela Piia 10. Träskbäck Jocka 11. Aspila Riina 12. Mäkinen Petri 13. Blomqvist Mikko 14. Alenius Pauliina 15. Lehikoinen Hannele 16. Kosola Satu 17. Kuisma Juha 18. Perälä Antti 19. Nieminen Nanna 20. Virtanen Hanna 21. Kärki Mikko 22. Lundán Johanna 23. Selin Niina 24. Länsipuro Harri 25. Österberg Pauliina 26. Strömberg Katja 27. Sundström Marja 28. Haapasalmi Anita 29. Virtanen Kari 30. Kuisma Tapio 31. Lipsanen Tuomo 32. Liuha Tuukka 33. Kallio Kirsi

Vastaus valtuustoaloitteeseen soveltavan liikunnan toimintavälineiden hankkimisesta

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

Toimintavälineiden tarveselvitys

Apu- ja toimintavälinekarttoitus välineitä tarvitsevalle asiakkaalle kuuluu yksiselitteisesti sosiaali- ja terveystalouden ja nimenomaan kuntoutuksen erityisosaamisen piiriin. Yhteisöpalvelut voi tehdä kyselyn kuntalaisten soveltavan liikunnan toimintavälineiden tarpeesta yhteistyössä vammais- ja seniorineuvoston kanssa. Koululiikunnan tarpeet tulee puolestaan kartoittaa koulun puolesta. Leikki-, liikunta- ja puistoalueita suunniteltaessa tulisi tehdä hallinnon alojen välistä yhteistyötä ja samalla kuulla muun muassa neuvostoja niiden suunnittelussa. Näin voidaan entistä paremmin varmistaa jokaisen kuntalaisen kohdalla saavutettavuus ja esteettömyys. Tällöin palvelualojen välinen yhteistyö korostuu.

Yhteistyökumppanit

Suomessa toimii useita asiantuntijajärjestöjä, joiden tehtävänä on edistää ihmisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua liikuntaan ja saada kokemuksia uusista asioista toimintavälineitä hyödyntäen. Sovellettua

liikuntavälinettä tarvitsevan liikkujan ei pitäisi joutua maksamaan harrastamisestaan enempää kuin muidenkaan, mutta liikunnan ja urheilun apuvälineet ovat usein kalliita hankkia. Vaikka yhteiskunnan pitäisi korvata vammasta tai toimintakyvyn alentumisesta johtuvat lisäkustannukset, tämä ei aina toteudu. Liikuntavälineitä on myös vähän markkinoilla ja niitä on vaikea saada. Vammais- ja kansanterveysjärjestöt ovat koettaneet vastata näihin haasteisiin SOLIA- ja Malike-hankkeissa, joissa on kehitelty älinevuokraamoja ja edullisia välineratkaisuja. Vuokraamoista asiakkaat voivat lainata välineitä kokeilukäyttöön niin, ettei tarvitse ostaa "sikaa säkissä".

Soveltava liikunta SoveLin toiminnan lähtökohtina ovat yhdenvertaisuus ja tasa-arvo. SoveLi edistää ihmisten yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia liikuntaan sekä fyysiseen aktiivisuuteen. Soveltava liikunta SoveLi tuottaa koulutuspalveluita, joilla lisätään tietoa soveltavasta liikunnasta, kehitetään yhteistyötä, edistetään liikunnan yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta sekä lisätään liikettä niin paikallisesti, alueellisesti kuin valtakunnallisestikin. SoveLin koulutustoiminta keskittyy liikunta-alan toimijoiden osaamisen vahvistamiseen sekä saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden edistämiseen liikunnassa.

SoveLi:n koulutusten sisältö ja kesto räätälöidään tilaajalle sopivaksi. Koulutuspalvelut sopivat esimerkiksi valmentajille, liikunnanohjaajille, opetusalan henkilöstölle, tapahtumiin ja liikunta-alan hankkeisiin.

Malikkeen tehtävänä on edistää vaikeasti vammaisten ihmisten mahdollisuuksia osallistua ja saada kokemuksia uusista asioista toimintavälineitä hyödyntäen. Malike

- Lisää osallistumisen mahdollisuuksia vaikeasti vammaisille lapsille ja aikuisille, jotka tarvitsevat toimintavälineen ja toisen ihmisen apua voidakseen osallistua ja liikkua.
- Edistää yhdenvertaisuutta vaikuttamalla vaikeasti vammaisten lasten ja aikuisten osallistumisen sekä toimijuuden toteutumiseen.
- Järjestää koulutusta, kursseja ja tapahtumia.
- Tuottaa tietoa, jakaa kokemuksia ja vaikuttaa osallisuutta edistäviin asioihin, esimerkiksi toimintavälineiden saatavuuteen

Soveltavan liikunnan apuvälinetoiminta SOLIA opastaa ja neuvoo, tarjoaa kokeilu- ja vuokraustoimintaa sekä auttaa oman välineen hankinnassa jakamalla tietoa ja antamalla asiantuntijalausuntoja. SOLIA on mukana myös eri tahojen yhteistyötapahtumissa ja osallistuu liikunnan ja urheilun apuvälineiden kehitystyöhön. SOLIA vuokraa liikunnan ja urheilun apuvälineitä kaikille ilman vamma-, diagnoosi- tai järjestörajoja. Välineet sopivat pääsääntöisesti itsenäisesti liikkujille. SOLIAa hallinnoi Suomen Paralympiakomitea.

Suomen Paralympiakomitean alaisuudessa toimivalla SOLIAlla on välinevuokrausta tarjoavia toimintayksiköitä eri puolilla Suomea. Uusin, järjestyksessään kuudes toimintayksikkö on avattu VuokattiSportin yhteydessä Sotkamon Vuokatissa. VuokattiSportin välineistö painottuu luontoliikuntavälineisiin. Tarjolla on esimerkiksi maastokäyttöön suunnitellut pyörätuoli, käsipyörä, nojapyörä, tandempyörä, kolmipyörä ja nokkapyörä. Vuokatin toimintayksikköön tulee myös talviliikunnan apuvälineitä. SOLIAN muut toimintayksiköt sijaitsevat Helsingissä, Maskussa, Kuopiossa, Seinäjoella ja Rovaniemellä. Yksiköiden maantieteellisestä sijainnista riippumatta välineitä voidaan toimittaa Suomen joka kolkkaan.

Välineet.fi on toimintavälineitä sekä vammaisurheilun ja -liikunnan apuvälineitä vuokraavien tahojen yhteinen verkkopalvelu. Tarkoituksena on helpottaa asiakasta löytämään sopiva, juuri hänen tarvitsemansa apu- tai toimintaväline. Mukana verkkopalvelussa ovat tällä hetkellä mm. Soveltavan liikunnan apuvälinetoiminta SOLIA, Malike-toiminta, Liikuntakeskus Pajulahti sekä Satakunnan ammattikorkeakoulu. Tavoitteena on saada kaikkien Suomessa toimintavälineitä ja vammaisurheilun ja -liikunnan apuvälineitä vuokraavien palveluntarjoajien yhteystiedot sekä linkit kotisivuille ja varauskalenteriin yhteisten www.välineet.fi -sivujen alle.

SOLIAN liikuntavälineet on jaettu viiteen kategoriaan

- pyörät
- pyörätuolit
- talviliikuntavälineet
- kesävälineet
- pelit ja pelivälineet

Välineet.fi -sivustolla on valtakunnallisten toimijoiden SOLIA:n ja Malikkeen lisäksi neljä alueellista toimijatahoa: Satakunnan ammattikorkeakoulu (SAMK/Pori) sekä Oulun, Jyväskylän ja Turun kaupungit. Alueellisuudella tarkoitetaan sitä, että kyseiset toimijat vuokraavat soveltavan liikunnan apuvälineitä vain lähialueelleen.

Lempäälään hankitut toimintavälineet

Liikkuva Lempäälä -hankkeessa luistelutukia tilattiin 8 kpl:tta vuonna 2021
Luistelutuet jaettiin seuraavanlaisesti:

Päiväkoti Vilma 1kpl
Päiväkoti Kuusimäki 2kpl:tta
Päiväkoti Pihlajamäki 1kpl
Päiväkoti Mansikkamäki 1kpl
Päiväkoti Kuokkalankulma 2kpl:tta

Luistelutukia jaettiin sen perusteella, miten Liikuntajelpit, joita on joka yksikössä, ilmaisivat tukien tarpeen. Tuet ovat siis ahkerassa käytössä varhaiskasvatusyksiköissä ja niitä myös kierrätetään yksiköiden välillä.

Liikkuva Lempäälä - soveltavan liikunnan toimintavälineet:

Luistelutukia 5 kpl lainattavissa liikuntavälinelainaamossa (nämä sijaitsevat pääkirjastolla)

Lisäksi varhaiskasvatukseen on hankittu ns. Muksubussi.

Lempäälän terveysaseman fysioterapiayksiköistä lainataan apuvälineitä lyhyt- ja pitkäaikaiseen tarpeeseen tukemaan asiakkaan toimintakykyä sekä mahdollistamaan arjessa selviytymistä. Apuvälinepalvelut ovat asiakkaalle maksuttomia. Apuvälinelainaamosta lainataan jokapäiväiseen elämään liittyviä apuvälineitä, eikä tämänhetkisen tiedon mukaan lainaamon välineistöä täydennetä soveltavan liikunnan toimintavälineillä.

Liikuntapalvelut ohjaa ottamaan yhteyttä yllä mainittuihin yhteistyökumppaneihin, joilla on tarvittavat resurssit ja osaaminen soveltavan liikunnan toimintavälineiden parissa. Liikunnan apuvälineet, kuten esimerkiksi käsipyörät, tandempolkupyörät, maastopyörätuolit ja hiihtokelkat, ovat erikoisvälineitä, joita ei saa hankittua lähimmästä urheiluvälinekaupasta. Välineet ovat lisäksi usein melko hintavia, joten on tärkeää, että käyttäjä pääsee kokeilemaan välinettä ennen hankintapäätöksen tekemistä.

Soveltavan liikunnan pientoimintavälineistöä on mahdollista kartoituksen ja toiveiden pohjalta lisätä Lempäälän kunnan liikuntavälinelainaamon yhteyteen vähitellen. Lasten yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua koulun ja varhaiskasvatusyksikön toimintaan

Peruskoulussa jokaisella lapsella on oikeus osallistua toiminnalliseen oppimiseen, välituntileikkeihin, koululiikuntaan ja muuhun koulun toimintaan. Osallistuminen tukee lapsen oppimista ja viihtymistä koulussa. Yhteisen tekemisen kautta voi löytyä myös uusia kavereita. Koululaiset omaksuvat toisiltaan ja aikuisilta toimintatapoja ja asenteita, joilla he tulevaisuuden aikuisina toimivat. Aktiiviset välitunnit ovat tärkeä osa koulupäivää: siellä ystävystytään ja ryhmäydytään koululaisten omilla ehdoilla.

Positiivisten kokemusten saaminen koululiikunnasta edellyttää opetuksessa mukanaoloa, ennakkoluulotonta asennetta, esteettömyyttä ja tarvittavia apu- ja toimintavälineitä. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus tulla kuulluksi päätettäessä oppilaan tuen tarpeesta ja muodoista. Erityisestä tuesta tehdään muutoksenhakukelpoinen hallintopäätös, jossa päätetään muun muassa oppilaan avustaja- ja apuvälinepalveluista. Päätökseen tulee kirjata oppilaan oikeus saada myös liikunnan opetukseen osallistumiseen tarvittavat apuvälineet. Oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS), joka toimii tuen toimeenpanemisen apuna. HOJKS:iin kirjataan tarkasti oppilaan tarvitsemat tukimuodot, kuten liikunnassa käytettävät apuvälineet. Koululiikunnasta vapauttaminen tai kotiopetus ei ole ratkaisu. Kouluilla on velvollisuus huolehtia, että kaikki voivat osallistua myös liikuntatunneille. Siihen tarvitaan luovuutta ja soveltamista, joskus myös apuvälineitä, avustajan tukea tai kuljetuksen järjestämistä.

Lisätietoja: Sivistysjohtaja Nina Lehtinen, p. 050 383 9789

Esittelijä	Sivistysjohtaja Nina Lehtinen
Päätösehdotus	Sivistyslautakunta päättää esittää kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle, että se hyväksyy selostusosan mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen ja toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.
Päätös	Sivistyslautakunta hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.
Tiedoksi	kunnanhallitus ja kunnanvaltuusto